

loc. cit. et alii communiter. De comœdiis vide Pignatel., tom. VIII, consult. 153, ubi tum ex sacra Scriptura, tum utroque jure communi, cum conciliis generalibus, et provincialibus, tum auctoritate sanctorum Patrum eas condemnat, plurimum invehens in earum auctores, et spectatores. Vide verb. CLERICUS, art. 4 a n. 16.

(87. Choreæ, quamvis non paucis sint plenæ periculis, de se tamen non sunt malæ, nec actus libidinis, sed communis lætitiæ; dummodo tamen fiant locis et temporibus non prohibitis, et modis licitis, scilicet sine malo fine libidinoso, sine tactibus et gestibus lascivis, aut alio periculo delectationis venereæ; sic in hoc sensu choreas non esse malas tenent Cajetanus, Silvester, Armilla, Angelus, Filliucius, Azorius, Bussembaum, *loc. cit.*, n. 9. Sporer, *loc. cit.*, n. 694; Henno, *loc. citat.*, quæst. 9., art. 5, conclus. 1, et ipso teste alii communiter. Unde quando sancti Patres eas interdum acriter reprehendunt, loquuntur de choreis turpibus, seu factis locis, et temporibus prohibitis, ut in locis sacris, et tempore divinorum officiorum aut de eorum abusu; et dum sacri canones eas interdicunt, loquuntur specialiter de clericis tum sæcularibus, tum regularibus, quibus choreæ sunt interdictæ, tum Jure Communi antiquo tum novo concilii Tridentini sess. xxii, capit. 1 *De reformatione*. Vide verb. CLERICUS, art. 4, a n. 13.

(88. Omnes tactus, oscula, amplexus, turpiloquia, aspectus lascivi et hujusmodi, quæ sunt inter conjuges sine ordine ad copulam, si fiant cum periculo pollutionis, in uno, vel altero, vel pertineant ad sodomiam quamdam, inchoatam, sunt peccata mortalia. Alias non sunt nisi venalia. *Communis*.

(89. Quando autem conjuges graviter peccent, vel non, circa delectationem morosam de actu Conjugii? Vide verb. DELECTATIO MOROSA, a n. 24 ad 26.

(90. Omnes tactus, oscula, amplexus, turpiloquia, aspectus lascivi, et hujusmodi quæ fiunt inter sponso cum delectatione sensibili venereæ morosa, directe voluntaria, sunt peccata mortalia. Alias non sunt nisi venalia, et si pudice fiant, ex recto fine, secundum consuetudinem patriæ, sunt licita. *Communis*.

M

MACELLUM.

SUMMARIUM.

1. Usus Macelli separati pro ecclesiasticis est permissus. — 2. Episcopi, et alii Prælati inferiores ad evitandas impositiones carnis, etc., constituent Macellum, et alias apothecas separatas pro ecclesiasticis,

1. Usus Macelli separati pro ecclesiasticis est permissus: et contra impediētes tam directe, quam indirecte, procedendum, ad Censuras: Sac. cong. Immunit. in *Sulmo-*

(91. Quando autem sponsi graviter peccent, vel non circa delectationem morosam de copula futura et de dictis tactibus, osculis, amplexibus, etc. Vide verb. DELECTATIO MOROSA, a n. 27, ad 29 et n. 32.

(92. Viduæ quando peccent, vel non, circa delectationem morosam de copula præterita? Vide verb. DELECTATIO MOROSA, a n. 30 ad 32.

(93. Quando feminæ graviter peccent, vel non in ornamentis, et similibus provocantibus ad lasciviam? Vide verb. FEMINA, a n. 14.

(94. Quando sint peccata gravia, vel non, cogitationes impuræ, et delectationes morosæ, quæ ex hactenus recensitis oriri solent? Vid. verb. DELECTATIO MOROSA, per tot.

(95. In delectatione venereæ deliberata, seu in re, vel materia luxuriæ in se directe, et deliberate volitæ non datur parvitas materiæ excusans a mortali. Est in re communis: et fuit approbata a summis Pontificibus Clemente VIII et Paulo V qui præceperunt denunciari inquisitoribus eos qui docerent amplexus et oscula libidinosa non esse mortalia, licet sola delectatio venereæ in eis placeret sine ordine ad copulam, ut referunt La Croix lib. iii, par. 1, num. 910; Sanchez, in *Decalog.*, cap. 6, num. 12; Reiffenstuel., *Theologia moral.*, tract. 9, dist. 4, quæst. 6, n. 85; Castropalao, tom. 1, tract. 2, disp. 2, punct. 10, n. 4; Diana par. 5, tract. 5, resolut. 5; Verricell. tract. 4, quæst. 16, n. 11; et alii passim, qui concludunt oppositam sententiam esse improbabilem, falsam, erroneam, temerariam, periculosam, et scandalosam, et aliqui apud Mendosam disput. 5, n. 4, putant esse damnatam. Et concordat propositio 40 inter alias damnata ab Alexandro VII die decima octava Martii, millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto, jam relata supra sub num. 10 et 72: *Est probabilis opinio, que dicit esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem sensibilem, que ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, et pollutionis; unde hæc sententia, tanquam jam certissima, non indiget ulteriori probatione.*

ad n. 4. — 5. Nihil omnino est innovandum contra ecclesiasticos, et eorum familias super exemptione ipsis competente a gabella cujusvis generis carnis, etc. ad n. 6. — 7. Prohibenda est Ecclesiasticis macellatio carnis porcine, nisi pro usu propriarum domorum, monasteriorum, etc., alia ad rem ad n. 9.

nen. 9 Septemb. 1631, lib. ii *Decret. Paul.*, p. 90, in *Baren.* 10 Septemb. 1642, lib. iii *Decret. Paul.*, 182, et in *Ortonen.*, 29 Maii 1646, ibi pag. 282.

(2. Episcopi, et alii prælati inferiores ad evitandas impositiones carnis, et aliorum comestibilium constituent macellum, et alias apothecas separatas pro ecclesiasticis, ita ut eorum immunitati in aliquo non præjudicetur. Sacra congreg. Immunit. in *Mulinen. et Regien.*, 12 Februarii 1648, lib. iv *Decret. Paul.*, pag. 6.

(3. Cum civitas imposuerit pretium immodicum carnibus, ecclesiastici tanquam gravati ex hoc pretio aperuerunt macellum, ubi carnes pro ecclesiasticis minori pretio venduntur; verum cum civitas supplicasset dictum macellum claudi, sacra congreg. respondit: Licere ecclesiasticis aperire macellum. Sacra congreg. Immunit. in *Spoletana* 20 Dec. 1702, lib. iii *Decr. Vallem.*, pag. 464.

(4. Attamen attenta assecuratione exemptionis ecclesiasticorum, aliquando deponitur macellum de consensu eorumdem, juxta mentem Sanctissimi, et sacre congreg. Sacra Congreg. Immunit. in *Beneventana* 19 Novembr. 1641, lib. iii *Decret. Paul.*, pag. 159.

(5. Nihil omnino est innovandum contra ecclesiasticos et eorum familias super exemptione ipsis competente a gabella cujusvis generis carnis; sed sunt manutenendi in dicta exemptione, aut quasi possessione respective; et quoad carnes, a die apertionis macelli civitatis, tam emptio animalium, quam pretium carniū fieri debet cum assistentia, et consensu ecclesiasticorum per capitulum, et clerum deputandorum: et Sanctissimus mandavit omnino ita observari. Sac. Congreg. Immunit. in *Beneventana*

MAGI, QUI CHRISTUM ADORAVERUNT IN CUNABULIS.

SUMMARIUM.

1. Magi, qui Christum adoraverunt, fuerunt tres. — 2. Magos reges fuisse, id est dynastas, est probabilior opinio. — 3. Magi non ab arte magica, aut astrologia judicari, quam professi fuerint, ut aliqui putant, sic sunt appellati; sed quia erant philoso-

(1. Magi, qui Christum adoraverunt, tres fuerunt, ut expresse tradit S. Leo Papa sermon. 30 in *Epiphan.*, cap. 1, ibi: «Tribus igitur magis in regione Orientis stella novæ claritatis apparuit.» Et sermon. 42, de *Epiphan.*, cap. 5, ibi: «Tres magos... stella perduxit» et pluribus aliis ad id relictis, sic tenet recepta in Ecclesia sententia. Tres isti magi vocantur Melchior, Balthasar, et Gaspar, ut de communi testatur Bollandus ad diem primam Januarii. pag. 8 ad diem 6, pag. 323, et ad diem undecimam, pag. 664. Eorum corpora fuerunt Constantinopolim allata, inde ab Eustorgio episcopo Mediolanum asportata, et in basilica ab eodem episcopo ædificata, collata, et a fidelibus ibi venerata per sexcentos septuaginta annos; et tandem sub Frederico Ænobardo illinc amota, et ab episcopo Reinoldo Coloniae asportata. Sic apud cardin. Lambertin. n. 43, referunt Galesinius, in *Not. ad Martyrolog.*, pag. 13, et Saxus in *Histor. corporum SS. Gervasii et Protasii*, n. 38.

1 Martii 1674, libr. *Decret. Altov.*, pag. 904.

(6. Quamvis ecclesiastici sint comprehensi, attento chirographo sanctissimi, sub datio carnis, attamen non possunt cogi ad emendam carnem in unico macello. Sac. Cong. Immunit. in *Anconitana* 22 Septemb. 1634, lib. v *Decr. Paul.*, pag. 51, et in *Perusina* 21 Januarii 1673, lib. i *decr. Altov.* pag. 673.

(7. Prohibenda est ecclesiasticis macellatio carnis porcine, nisi pro usu propriarum domorum, monasteriorum et inserventium, nec non pro usibus propriis non provenientibus a mercatura. Sac. Cong. Immunit. in *Florentina* 20 Januar. 1637, lib. iii *Decr. Paul.*, pag. 22.

(8. Quod dubium, an archiepiscopus Rossanen. et virgines monasterii Sanctæ Claræ possint emere belluas suinas, et illas macellari facere in taberna mensæ episcopalis, easque vendere pretio præfixo a conductore communitatis cum exemptione a gabellis, ad quas in eo casu tenentur laici? Sacra congregatio pronuntiavit, non competere exemptionem a gabellis, nisi pro animalibus existentibus in bonis mensæ episcopalis, et monasterii virginum. Sac. congreg. Immunit. in *Rossanen.* 23 Decem. 1692, lib. i *Decr. Vallem.*, pag. 13.

(9. Minister archiepiscopi, si vult gaudere privilegio fori, non exerceat artem macelli, sin munus archiepiscopus removeat litteras patentes. Sacra congreg. Immunit. in *Brundusina* 14 Novembr. 1662, lib. *Decr. Rocci*, pag. 436.

phi astrorum scientia periti. — 4. Quid stella illa fuerit, ab ipsis visa, variant dd. — 5. Magos sexta die Januarii Bethleem venisse Christum adoraturus, communis sententia est. — 6. An eis eodem anno, et die tria illa miracula contigerint, quæ in die Epiphaniæ ab Ecclesia recoluntur, etc., ibi.

(2. Magos reges fuisse, id est dynastas, est probabilior opinio, ut inter alios tradunt Baronius ad annum Christi 1, n. 50, ibi: «Hos igitur fuisse reges dixerimus usitato more divinæ Scripturæ, quæ cujusque oppidi dominum, regem appellare consuevit, ut patet de quinque regibus, quos Abraham armatis suis vernaculis debellavit.» Natal. Alexander *Hist. eccl.*, sæcul. i, cap. 1, art. 4, ibi: «Viros tamen potentes et divites toparchas forte, vel dynastas fuisse, probabile est.» Grefferus tom. V, edit. Ratisbonen. lib. i *De festis*, cap. 30, ibi: «Adde quod regium nomen magnam latitudinem habet, etc. Neque enim necesse est ut omnes qui vel fuere, vel appellantur reges, sint tanti quanti sunt rex Hispaniæ et Galliæ. Favet Scripturæ phrasis, maxime in libris Josue, ubi regis nomen illis tribuitur, qui hodie vix principis nomenclaturam tueri possent.» * 1º Harduinus, in suo ad secundum Matthæi caput commentario, magos quidem negat fuisse reges. In marmoreis sarcophagis apud Bottarium t. I operis delle

pitture, e sculture de Sacri Cimiteri, in alio principis Auximani templi, quem in Francisci Antonii Zaccaria *Excursibus litterariis per Italiam* evulgatum habemus, uti et in TI CORCONII sarcophago, quem in Ancunitana cathedrali asservatum prolixo commentario Joseph Bartholus illustravit, historia magorum representatur. In his porro sarcophagis, uti et in veteri nummo olim cardinalis Boncompagni, exhibentur magi capitibus operis pileo phrygio, quem Tertullianus lib. *De orat.*, cap. 12, *tiaram* appellat. Hoc enim vero capitis tegumentum visum fuit Harduino *rusticanum*, et reliquum quo sculptoribus eos induere placuit, vestis genus *plebeium*. Sed nimis delicatus fuit Harduinus, qui apparatus regium in magis, si reges fuissent, postulabat; quum illi ut itinerantium, qui ab omni pompa abstinentium sibi sapienter censuissent, ne forte adventu suo et inopinato in Judæam ingressu, Herodes rex turbaretur, ferebat habitus, cælati a sculptoribus fuerint. Ad capitis vero tegmen quod spectat, illo ipso cum Paridem in antiquis marmoribus, tum Priamum in picturis codicis Virgiliani Vaticanani usos videmus. Cæterum non satis ex criticæ artis legibus pronuntiavit Harduinus, *certius* laudati nummi, quem Tristanus ante eum vulgaverat, quam nostrorum sarcophagorum *testimonium* esse. Ille enim nummus, ut antiquissimus sit, ad summum XI. sæculo vetustior non est. Neque illud probarim, quod idem Harduinus ait, eundem nummum *cusum fuisse sæculo ut cum tardissime XIV. ineunte*. In hoc certe vir doctus fallitur quod non animadvertit, nulla potuisse ratione nummum illum XIV. sæculi initia attingere. Servatoris enim effigies, uti in antiqua parte proponitur, XI. sæculum indicat; deinde XIII. et insequentibus sæculis non pileum phrygium, sed coronas magorum capitibus impositas fuisse, quin etiam unum ex illis Æthiopiæ facie passim a pictoribus atque sculptoribus exhibitum, testator res est, quam ut illam Harduinus ignorare potuerit.

(3. Magi non ab arte magica, aut ab astrologia judiciaria, quam professi fuerint, ut aliqui putant, sic sunt appellati, sed quia erant philosophi astrorum scientiæ peritos; unde ex hac siderum cognitione, visa stella in Oriente: *Vidimus enim stellam ejus in Oriente* (Matth. II), dixerunt ad invicem; hoc signum magni regis est, eamus, et afferamus ei munera, aurum, thus, et myrrham. *Ecce magi ab Oriente venerunt Hierosolymam dicentes: Ubi est, qui natus est rex Judæorum? vidimus enim stellam ejus in Oriente, et venimus adorare Dominum.* (4. Quid enim stella illa fuerit, variant auctores. Verisimilior tamen sententia est, quæ tradit sidus illud meteoræ genus fuisse clarissima luce coruscans, quod angelus in astri figu-

ram formaverat, quodque suspensum in media aeris regione ab Oriente ad Occidentem movebat ad demonstrandum magis iter, uti de columna nubis narratur, qua Judæi ducti sunt per desertum; seu etiam astrum fuisse tum primo creatum; non illud quidem in cælo, sed in aere non longe a terra, quod nutu Dei moveretur antecedendo magos, usquedum veniens staret supra, ubi erat puer. Sic docet S. Thom., III. par., q. 35, art. 3, cit. et secut. a Lambertin. *De festis*, n. 31, et ab aliis communis. * 2. De stella magorum duce plures a Joanne Andræa Schmid, in supplementis ad Sagittarii introductionem tom. XI, p. 34, indicantur protestantium de illa dissertationes, ejusmodi sunt Joann. Frider. Frenzel dissertatio inscripta: *Stella nati Jesu a magis visa*, et Eliæ Bertrandi *observationes, quibus Jacobi Elsneri dissertatio apologetica de stella solis Magis visibili modesto examini subjicitur*. *

(5. An magi sexta Januarii die Bethlehem venerint Christum adoraturi? Relictis aliquibus contrariis opinionibus, communis sententia est, quod d. sexta die Jan., tert. decima post Christi nativit. Magi Bethlehem ad Christum adorandum petiverint. * 3. Non solum tamen Joannes Clericus, et Samuel Basnagius, sed etiam Richardus Simon, cum in gallica Novi Testamenti versione, et in notis ad caput XI. Matthæi; tum in dissertatione, quæ exstat in ejus *Bibliotheca critica*, ausus est inficiari fuisse Jesum a Magis ut Deum adoratum. Eos porro refellunt Benedictinus D. Liron t. I operis prænotati *Singularités historiques et littéraires*, p. 181, 222, ubi et aliqua de magorum nominibus adversus Tillemontium adnotat, Honoratus a S. Maria t. XI *Aniadv. in Reg. critic.*, lib. III, diss. 4, artic. 5, et P. Liberatus Fassoni, in dissertatione *De cultu Jesu Christo a magis adhibito*; Romæ 1756, de qua dissertatione conferri poterunt Zachariæ *Annales litterarii Italiæ* t. I, p. 11, pag. 51, seqq., * et munerandum *pervenissent*. Sic laudat Lambertin., l. c. n. 61, allegans ad id S. Thomam, Baronium, Canum, Suarez, Raynaldum, Grævesonum, Card. Gottum, Honoratum a S. Maria, Sandinum, et Ayalam, et ibidem n. 67, ostendit facillime potuisse ipsos tali die Bethlehem pervenire; cum Arabia Felix, e qua profecti sunt, distet solummodo octo dierum itinere ab Hierosolyma; sicque potuisse commode parare aurum, thus, et myrrham, aliaque itineri necessaria, et Hierosolymis aliquantum immorari, ut demonstrat Petrus de Marca, in opusculo *De adventu Magorum* a Balusio edito; et ad id præsertim adhibitis pro itinere juxta Isaiæ oraculum velocissimis dromedariis, ut recte advertit Baronius *ad annum Christi* 1, n. 34, ibi: « Quod quidem haud mirum videri debet, si ex Arabia Judæam adjacente, quod superius demonstravimus, advenisse dixerimus, et ut Propheta prædixerat, ad celeritatem itineris dromedariis usos fuisse, quos velociores esse ad cursum equis Nysseis Aristoteles tradit. » Et iisdem fundamentis ad id utitur

eruditissimus Lamy in *Harmon. Evang.*, lib. 1, cap. 11, § *Ambigitur*; ique tenent plurimi alii brevitate gratia omisi.

(6. An eodem anno, et die tria illa miracula contigerint, quæ in die Epiphaniæ ab Ecclesia recoluntur, ipsa dicta die sic in ejus Officio canente: « Tribus miraculis ornatum diem sanctum colimus. Hodie stella magos duxit ad præsepium: Hodie vinum ex aqua factum est ad nuptias: Hodie in Jordane a Joanne Christus baptizari voluit, ut salvaret nos. » Eadem die sexta Januarii contigisse magorum adorationem, ut mox diximus, et baptismum Christi, est vetus Ecclesiæ traditio, et fere communis sententia, ut tradit eruditissimus card. Baronius *ad annum Christi* 31, n. 18, ibi: « Quo vero ad mensem, et diem, quibus baptizatus est Christus, spectat, id factum esse sexta Januarii die, ut ex communi, et traditione antiqua Eusebii Pamphili ad Marinum scribens testatur. Confirmat hoc ipsum Hieronymus, ac denique omnes scriptores ecclesiastici, uno duntaxat excepto Epiphano, ut vidimus; qui sicut audiendus non est, dum ait, Christum natum sexta Januarii, ita nec dum dicit, baptizatum esse sexto Idus Novembris: cum et eidem contradicant Ægyptii, licet de die Natali Domini æque ipsi consentiant. » Sicque tenent etiam card. Gottus, Graveson, Serry, Sandinus, Tillemontius, Honoratus a Sancta Maria allegati, et secuti a Lambertin. *loc. cit.*, n. 58, alique plurimi. Major controversia est, an eadem die 6 Januarii contigerit etiam aquæ conversio in vinum; quod negant non pauci, et ipsemet Baronius *ad annum Christi* 31, r. 36. Suarez autem, ne totam hanc rem dubitationibus implexam omnino relinquat, affirmat eadem sexta Januarii die, et magos Dominum adorasse, et Jesum fuisse baptizatum, et aquam in vinum fuisse conversam. « Quocirca ne cogamur omnia in dubium vocare, sentiendum existimo baptismum Christi, et alia etiam duo mysteria sexta die Januarii facta esse: » Sic III. p., tom. II, disp. 26, sect. 1. Quam sententiam quod eadem die 6 Januarii contigerint omnia dicta tria miracula, quamvis non eodem, sed diverso anno, jam tradiderat S. Thomas lect. 1, in c. II *Joannis*, ibi: « In festo Epiphaniæ trium miraculorum commemoratio fit, scilicet adorationis magorum, quæ

fuit primo anno nativitate Dominicæ, et baptismi Christi, quo baptizatus est eodem die (sexto Januarii) revolutis triginta annis; et de nuptiis, quæ factæ sunt eodem die (sexto ibidem Januarii) revoluta anno. »

(7. Utcunque tamen res sit, solus Deus certo id scit, et nobis adhuc incerta remanet vera dies præsertim miraculi conversionis aquæ in vinum. Unde S. Maximus, *Serm. de Epiphania*, sic tradit: *In hac, dilectissimi, celebritate, sicut ratione paternæ traditionis instrumur, multiplici est festivitate letandum. Ferunt enim Christum hodie vel stella duce a gentibus fuisse adoratum, vel invitatum ad nuptias, aquam vertisse in vinum, vel suscepto a Joanne baptizate, Jordanis fluentia consecrasse. Sed quid potissimum præsentis hoc factum sit die, noverit ipse qui fecit.* Hinc Baronius advertit quod, quamvis Ecclesia canat: *Hodie vinum ex aqua factum est ad nuptias*, nihil aliud his verbis velit intelligi, quam eo die fieri ejus miraculi commemorationem, quo aqua in vinum conversa fuit; ut de omnibus tribus miraculis sentit etiam Pererius, in *Joan.*, cap. 2, disp. 2, n. 8, ibi: *Illud hodie non referunt ad tempus rei gestæ, quasi sensus sit, eo die tria illa mysteria esse facta* (ideoque etiam miraculum conversionis aquæ in vinum), *sed refertur ad commemorationem et celebrationem eorum trium mysteriorum eo die fieri solitam, ut sit eorum verborum sensus: hodie colitur et celebratur commemoratio istorum trium festorum.* Quod et tradit Joannes Baptista Casalius, *De veteribus sacris Christianorum ritibus*, edit. Rom. ann. 1647, pag. 119, ibi: « Rectissime antiqua sancta mater Ecclesia hæc tria hac eadem die memorat, nempe adorationem gentium, manifestationem in baptisma, miraculi exhibitionem in Cana, non diebus attentis, quibus singula contigerunt, sed consideratis rationibus, quod his maxime tribus divinitas Salvatoris universo orbi manifestata est. » * Ad quid si historia omnis Magorum in Matthæi Evangelium intrusa foret? Ita quidem Antonius Collins impudentissime asseruit; sed ab eodem Fassonio Scholarum Piarum erudito theologo, pro meritis castigatus fuit in dissertatione, *De veritate atque divinitate historiæ Magorum, quæ est apud Mattheum*; Romæ, 1758 *.

MAGIA

Vid. verb. SUPERSTITIO. n. 10 et 11.

MAGISTER.

SUMMARIUM.

1. In magistrum assumendus non est, qui formam discipuli non assumpsit. — 2. Docere priusquam doceri præposterum est, impossibile. — 3. Qui magisterii, seu doctoratus gradum præpropere, et immutare suscipiunt, corripiuntur. — 4. Magistro non prodest, quod multoties fuerit approbatus, si aperte indignus sit. — 5. Magistri, doctores, regentes universitatum, vel gymnasiarum, doceant

quascunque scientias, etiam grammatice, et alii cujuscunque artis, ac facultatis professores, sive clerici, aut laici illi sint, tenentur emittere fidei professionem. — 6. Magistri scholarum admitti non possunt, nisi prius de fide et moribus examinati reperiantur idonei, et hoc faciendum est, etiam si magistri sint conducti a magistratu civitatis. — 7. Ipsi tamen magistri examinari possunt ab episcopo in iis duntaxat quæ spectant ad fidem, doctrinam christianam, et bonos mores. — 8. Magistri